ring, domestic chicken bones, a potsherd, and an iron awl (Fig. 7). Burial 51 (Fig. 8) contained the skeletons and skeletal fragments of five individuals (remains 51A, 51B, 51C, 51D, and 51E), but not all of them had not been interred at the same time. A potsherd and an unidentified coin are connected with burial 51A, that of a 6–10 year-old child. Under this was found contemporaneous burial 51B, that of a 40–45 year-old female, which contained a bronze hoop earring, two potsherds, a bronze band ring, a stone spindle whorl, two iron knives, and an iron awl. In digging the grave pit for burials 51A and 51B, burial 51C, that of a 25–35 year-old male was disturbed. Later, in working the soil in the cemetery's grounds, fragments of the remains of another two individuals were buried in a hole dug at the grave pit's foot. Burial 52 (Fig. 9) contained a 4–8 year-old child with no grave goods, burial 53 (Fig. 10) a 45–50 year-old male with a potsherd and an iron belt buckle, burial 54 (Fig. 11) a 40–45 year-old male with two iron buckles, an iron loop, an iron fire striker and flint, an iron knife, an iron axe, fragments of a leather girdle purse that had a bronze openwork fitting and held an iron razor and an iron awl in the purse (Fig. 12).

Chance finds from disturbed burials, e.g. potsherds, knives, knife parts (Fig. 4) and other metal artefacts (Fig. 3), fused fragments of bronze (neck-rings) and separate coil beads, and fused fragments of bronze artefacts (Fig. 5) were discovered on the cemetery's grounds. The possibility should not be rejected that medieval cremations, which are somewhat earlier or even contemporaneous with the inhumations, could be on the hill. It needs to be pointed out that none of the excavated inhumations contained any item that had been in a fire or was partially fused. All of the finds that had been in a fire and the bronze coil bead fragments were widely scattered in the immediate vicinity of trench 5 and did not form any even somewhat clearer concentrations. No cremated bones were found. It is evident that any cremations that might have existed on the cemetery's grounds were shallow and have been completely destroyed during the long period of ploughing.

The cemetery's chronology is the late 14th – early 16th centuries. The fairly wealthy and martial community that left this cemetery lived in the era of the spread of Christianity, but their funeral rites still followed the tenacious old customs.

Manvydas Vitkūnas,
Bronius Dakanis

Rodų II kapinių tyrimai 2013 m.

2013 m. rugsėjo–spalio mėnesiais vykdyti dalies Krekenavos regioniniame parke (Panevėžio ir Kėdainių r.) esančių kultūros paveldo objektų žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Jie atlikti tose vietose, kur buvo planuojama įrengti informacinius stendus, rodykles, suolus, dviračių stovus ir kitus smulkius turizmo infrastruktūros statinius. Vienas iš tokių objektų buvo Rodų II kaime.

Rodų II dvaro sodybos (UK 406) teritorijoje ir jos koplyčios mauzoliejaus (UK 16040) vizualinės apsaugos zonos pozonio R dalyje (Panevėžio r., Krekenavos sen.) ištirti 5 šurfai. Bendras tyrimų plotas čia sudarė 10,1 m^2. Anksčiau archeologiniai tyrimai Roduose II nebuvo vykdomi.

Rodų dvaras rašytiniuose šaltiniuose minimas nuo XV a. Rodų II dvaro sodybos pastatai

statyti XIX–XX a. pradžioje. Koplyčia mauzoliejus (1 pav.) Mykolo Švoinickio iniciatyva pastatyta 1861 m. pagal architekto Cezario Anikinio (1787–1891) projektą. Jame buvo palaidotas dailininkas, 1863 m. sukilimo dalyvis Romanas Švoinickis-Alekna (1845–1915).

Šurfai 1, 2 ir 3 tyrimams išdėstyti kompaktiškai, 14–16 m į ŠR nuo Rodų koplyčios, į R nuo lauko keliuko, vedančio iš Rodų II dvaro sodybos koplyčios link. Šurfuose 1 (2x1 m dydžio) ir 2 (1x1 m dydžio) fiksuotas perartas 25–30 cm storio priemolio sluoksnis. Jokių archeologiškai vertingų radinių šiuose šurfuose nerasta.

Šurfas 3 tirtas 15,1 m į ŠR nuo Rodų koplyčios. Pirminis šurfo dydis buvo 2x1 m. Aptikus kapą šurfas buvo padidintas iki 5,1 m^2, jį pailginant 70 cm į V ir šurfo PV dalyje išplatinant per 2x1,2 m. Visame šurfo plote iškart po velėna atsidengė daugmaž 25 cm storio permaišyto tamsiai pilko priemolio sluoksnis. Jame rasta kalvio darbo geležinė vinis ir vokiška Trečiojo reicho 5 pfenigų nominalo moneta (194 (?) m.). Šurfo R kampe 30–35 cm gylyje pasiektas įžemis – šviesiai rudas molis su pavieniais akmenukais. Šurfo vidurinėje ir V dalyse tęsėsi permaišytas sluoksnis, ėmė ryškėti didelės duobės kontūras. Šurfo V dalyje 57 cm gylyje atsidengė

1 pav. Rodų II dvaro sodybos koplyčia mauzoliejus. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 1. The chapel–mausoleum of the Rodai II manor complex.

2 pav. Kapas 1 ir kito apardyto kapo fragmentai šurfe 3. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 2. Burial 1 and fragments of another disturbed burial in test pit 3.

3 pav. Švininis šratas ir 3 žalvariniai žiedai, rasti kape 1 bei šalia jo. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 3. The lead pellet and three bronze rings found in burial 1 and beside it.

žmogaus kojų kaulai. Dėl to šurfas buvo pailgintas ir išplatintas, kad tyrimų vieta apimtų visą aptiktą kapą. Be to, spėta, jog palaikų šioje vietoje gali būti ir daugiau, nes į R, P ir PV nuo kapo dar tęsėsi permaišytas gruntas. Paaiškėjo, kad permaišymo vietoje yra didelė stačiakampio formos duobė, kurios visiškai atidengtas tik R kampas ir dalis PR bei ŠR kontūro. Duobės gylis siekė 70 cm nuo dabartinio paviršiaus. Į šurfą patenkančios duobės dalies skersmuo V–R kryptimi buvo 1,95 m, Š–P – 1 m. Šios duobės V dalyje ir aptiktas kapas 1. Duobės P riba buvo toli, net per 1–1,2 m nuo griaučių. Gali būti, jog duobė buvo skirta palaidoti daugiau mirusiųjų, tačiau nebuvo visiškai užpildyta. Tikėtina, kad tuščia liko tik duobės P dalis, o toliau į PV ir ŠV kapų dar gali būti, juolab kad šurfo ŠV sienelėje 56 cm gylyje fiksuotas šlaunikaulio distalinis galas, o šalia kapo, 9 cm nuo kairės rankos alkūnkaulio 60 cm gylyje rastas kito mirusiojo blauzdikaulis. Šurfo Š kampe 60 cm gylyje atidengtas 30x20 cm dydžio juodos, tamsiai pilkos žemės lopinėlis, besitęsiantis po šurfo sienelėmis. Galbūt tai yra kito, greta esančio, kapo duobės dalis.

Kapas 1 (2 pav.) aptiktas 57 cm gylyje. Mirusioji (antropologinių tyrimų metu nustatyta, kad kape palaidota moteris) orientuota galvūgaliu į V (245°). Griaučių išlikusios dalies ilgis – 155 cm, plotis pečių srityje – 33 cm, o dubens – 32 cm, tarpas tarp kelių – 17 cm ir tarp blauzdikaulių distalinių galų – 15 cm. Pėdų kaulai neišlikę, tik kojos nykščio kaulas rastas tarp blauzdikaulių. Labai menki karsto likučiai – medžio trūnėsiai pastebėti kojūgalyje, 12 cm į R nuo dešinės kojos blauzdikaulio distalinio galo. Mirusioji buvo paguldyta ant nugaros, galva pakrypusi į kairę. Dešinė ranka ištiesta, plaštaka padėta dešiniojo dubenkaulio srityje. Kairė ranka sulenkta stačiu kampu, plaštaka padėta ant dešinės rankos alkūnės. Kojos ištiestos. Kapas apardytas. Itin keista apatinio žandikaulio padėtis. Jis rastas neanatominėje padėtyje, bet apsuktas į priešingą pusę. Tai leidžia teigti, kad kaukolės srityje kapas buvęs atkastas jau anksčiau: iškastas apatinis žandikaulis, o atgal į kapą jis įdėtas neanatomine tvarka. Be to, kapas galėjo būti apardytas ir ariant. Mirusiosios krūtinės srityje, kairėje pusėje rastas 7x6 mm dydžio švininis šratas (3 pav.), galėjęs būti mirties priežastimi. Dešinėje pusėje, 4 cm į išorę nuo dešiniojo blauzdikaulio ir 5 cm nuo dešinės kojos kelio kojūgalio link aptiktas žalvarinis juostinis žiedas, puoštas aplink lankelį einančiu iškiliu ranteliu. Žiedo skersmuo – 2,1 cm, vidinis skersmuo – 1,7 cm, lankelio plotis – 3 mm, storis – 2 mm. Dar vienas identiškas žiedas rastas tiriant kapą 0,3 cm žemiau pirmojo žiedo. Abu žiedai (3 pav.) buvo ne užmauti ant mirusiosios rankos pirštų, bet įdėti į karstą. Dar vienas tokio tipo žiedas (3 pav.) rastas dar nepadidinto šurfo ŠV sienelėje, 20 cm gylyje. Jis veikiausiai yra iš kito suardyto kapo. Visi žiedai panašūs, neabejotinai vienalaikiai ir tikriausiai gaminti to paties meistro. Tokie paprasti, neįmantrūs žiedai labiausiai būdingi XVII a.

Osteologinė medžiaga perduota VU MF. Vyresnioji specialistė Justina Kozakaitė atliko palaikų antropologinę ir paleopatologinę ana-

lizę. Nustatyta, kad kape palaidota 30–35 m. amžiaus moteris. Fiksuota patologija – kairės akiduobės *cribra orbitalia* (anemijos požymis). Aptikti radiniai perduoti PKM.

Rodų II dvaro sodybos koplyčios mauzoliejaus aplinkoje yra senosios dvaro ir tikriausiai kaimo kapinės. Siekiant nustatyti tikslias Rodų senųjų kapinių ribas reiktų papildomų žvalgomųjų archeologinių tyrimų.

Rodų dvaro sodybos teritorijos centrinėje dalyje ištirti dar du šurfai. Šurfe 4 (1x1 m dydžio) rasta XX a. šiukšlių ir geležiniai fabrikinės gamybos žąslai, datuojami XX a. viduriu. Šurfe 5 (1x1 m dydžio) aptikta XX a. radinių, o 0,55–1,2 m gylyje fiksuotos medinio stulpo liekanos.

The investigation of Rodai II old cemetery in 2013

In 2013, a field evaluation (five test pits, a total of 10.1 m^2) was conducted on the grounds of the Rodai II manor complex and in the E part of the subzone of the visual protection zone of the manor's chapel–mausoleum (Fig. 1) (Panevėžys district, Krekenava eldership, Rodai II village).

Test pits 1 and 2 contained no archaeologically valuable finds. Test pit 3 contained a hand-forged iron nail, a German Third Reich 5 pfennig coin (194?), and at a depth of 57 cm, burial 1 (Fig. 2), that of a 30–35 year-old female with her head to the W (245°). A 7x6 mm lead pellet (Fig. 3), which could have been the cause of death, was found on the left side of the chest area and two bronze band rings (Fig. 3) decorated with notches on the individual's right side. Another such ring was found in the NW wall of the test pit, at a depth of 20 cm. This was probably from another, disturbed burial. All of the rings were almost identical, definitely contemporaneous, and probably produced by the same craftsman. They should be dated to the 17th century.

Another two test pits were excavated in the central part of the grounds of the Rodai II Manor complex. No archaeologically valuable finds were discovered in test pits 4 and 5.